

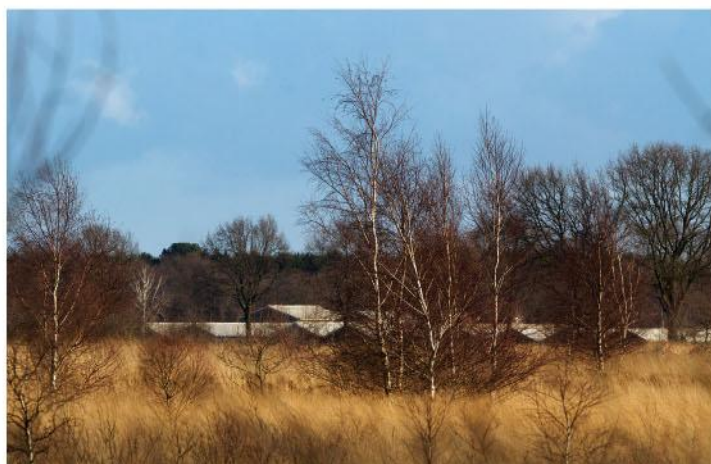

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ontwikkeling oevergrondwaterwinning in de Krimpenerwaard of Alblasserwaard

Tussentijds toetsingsadvies over het milieueffectrapport

27 november 2025 / projectnummer: 3554

1 Advies over het MER deel 1 in het kort

Oasen N.V. verwacht dat er tussen 2030 en 2040 een tekort aan drinkwater zal ontstaan in haar gebied. Oasen onderzoekt daarom mogelijke locaties voor een nieuwe oevergrondwaterwinning langs de Lek in de Krimpenerwaard en de Alblasserwaard. Het gaat om een hoeveelheid van 8 miljoen m³ water per jaar. Voor dit onderzoek wordt een milieueffectrapport (MER) in twee fases opgesteld. Het MER deel 1¹ brengt de milieuinformatie in beeld de keuze van voorkeursalternatief (VKA). In het MER deel 2 worden de effecten van het VKA meer in detail in beeld gebracht. De Omgevingsdienst Midden-Holland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie) namens de provincie Zuid-Holland gevraagd tussentijds te adviseren over het MER deel 1. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de vraag of het MER deel 1 voldoende en juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de keuze van een VKA door Oasen.

Wat staat in het MER?

In het MER deel 1 zijn zes locatiealternatieven onderzocht voor de winning van oevergrondwater (zie figuur 1). Eén van die alternatieven bestaat uit een combinatie van twee locaties, waarbij op elke locatie een winning van 4 miljoen m³ per jaar is voorzien. Omdat het doel van het project de winning van oevergrondwater² is, liggen alle winlocaties op korte afstand van de Lek.

Ook zijn locaties onderzocht voor een zuiveringsstation voor het gewonnen water. Bij het zoeken naar geschikte locaties is onder andere gekeken naar de afstand tot de winlocaties en tot het hoofdtransportnetwerk én naar de inpasbaarheid in de omgeving. Er zijn vier mogelijke locaties onderzocht. De locatiekeuze voor het zuiveringsstation hangt samen met de keuze van de winlocatie(s). Dat geldt ook voor de routes van de leidingen waarmee het water van de zuiveringslocatie naar het hoofdleidingnet wordt getransporteerd.

Voor de zes locatiealternatieven voor de waterwinning zijn de milieueffecten van de winlocatie en het bijbehorende zuiveringsstation en leidingentracé in samenhang in beeld gebracht.

In MER deel 1 staat dat alle alternatieven negatieve of neutrale effecten hebben op alle onderzochte milieuthema's. Ze hebben bijvoorbeeld allemaal sterk negatieve effecten op het watersysteem, op archeologische waarden en op de verspreiding van bodemverontreiniging. Er zijn geen positieve effecten te verwachten. Het MER brengt daarom in beeld welke alternatieven het minst slecht scoren voor bepaalde thema's. De conclusie is dat het alternatief Streefkerk Oost het minst slecht scoort op de thema's natuur en watersysteem. Het alternatief Waal scoort het minst slecht op de thema's watersysteem, waterkeringen en bebouwing en infrastructuur. Op die laatste twee thema's scoort ook het locatiealternatief Weerszijden Lek het minst slecht.

¹ Milieueffectrapport fase 1 (locatieonderzoek) – Hoofdrapport van 4 augustus 2025, opgesteld door Witteveen+Bos.

² Oevergrondwater is oppervlaktewater dat in dit geval via de Lek in de bodem infiltrereert.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER deel 1 heeft een duidelijke, systematische opzet, waardoor het goed leesbaar is. De deelrapporten bieden veel informatie en er is een duidelijke samenhang tussen het hoofdrapport en de deelrapporten. Daarnaast bleek tijdens het locatiebezoek³ dat Oasen een intensief participatieproces heeft doorlopen waarbij stakeholders goed zijn betrokken.

De wijze van beoordeling van de milieueffecten kan de Commissie goed volgen. De geohydrologische effecten en daarmee samenhangende bodemdalingen worden namelijk niet op zichzelf beoordeeld, omdat het van het gebruik van het gebied afhangt of die effecten positief of negatief zijn. De beoordeling van de effecten is daarom gekoppeld aan andere thema's, zoals natuur, archeologie, bebouwing en landbouw.

Waar deze werkwijze echter begint de wringen, is bij de berekening van de verwachte bodemdalingen als gevolg van de oevergrondwaterwinning. In het MER deel 1 is daarbij uitgegaan van een conservatieve uitgangspunten, wat volgens de berekeningen leidt tot grote bodemdalingen. Dit werkt vervolgens door in veel milieu-onderwerpen, en leidt zo tot veel negatieve scores. Hierdoor worden alle alternatieven op veel thema's als slecht beoordeeld. Dit leidt er waarschijnlijk toe dat de beoordeling van de alternatieven weinig onderscheidend is.

De Commissie constateert dat er al een goede basis ligt voor het MER deel 2, maar signaleert bij de toetsing van het MER deel 1 dat nog belangrijke informatie ontbreekt. Aangezien deze informatie van invloed is op de beoordeling van de effecten en de vergelijking van de alternatieven, is het aanvullen daarvan essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het VKA. Het gaat om de volgende punten:

- **Geohydrologie.** De effecten op de grondwaterstanden in de uiterwaarden worden mogelijk overschat. Dit kan komen door een fout in de modellering, waardoor de resultaten van de berekeningen niet juist zijn. Controle en eventueel correctie zijn belangrijk omdat de verwachte grondwaterstand van invloed is op de natuur in de uiterwaarden.
- **Bodemdaling.** Voor het berekenen van de verwachte bodemdalingen is gekozen voor conservatieve uitgangspunten. Daardoor worden relatief grote bodemdalingen berekend. Dit werkt door in veel andere thema's, die daardoor in alle alternatieven negatief zijn beoordeeld. Bovendien is er weinig verschil in de scores van de alternatieven, wat mogelijk samenhangt met de impact van de berekende bodemdaling. Daarom is het belangrijk om ook op basis van minder conservatieve uitgangspunten de bodemdalingen te berekenen, inclusief de daarbij behorende effectscores op de relevante thema's.
- **Natuur.** Er is nog geen rekening gehouden met het feit dat binnenkort een extra natuurdoel wordt toegevoegd aan een deel van het studiegebied. Het gaat met name om de bescherming van de grutto als broedvogel.⁴ Dit is van invloed op de beoordeling van de effecten op beschermde natuur. Daarnaast zijn de beoordelingen voor grondwaterafhankelijke natuur niet goed navolgbaar en onvoldoende onderscheidend. Er is meer toelichting nodig op de relatie tussen de berekende grondwaterstanden en de aanwezige natuur. Tenslotte zijn de effecten van de winningen op het ecosysteem in en

³ Op 24 oktober bracht de Commissie een bezoek aan het gebied. Daarbij waren vertegenwoordigers van de omgevingsdiensten Midden-Holland en Haaglanden en Oasen aanwezig.

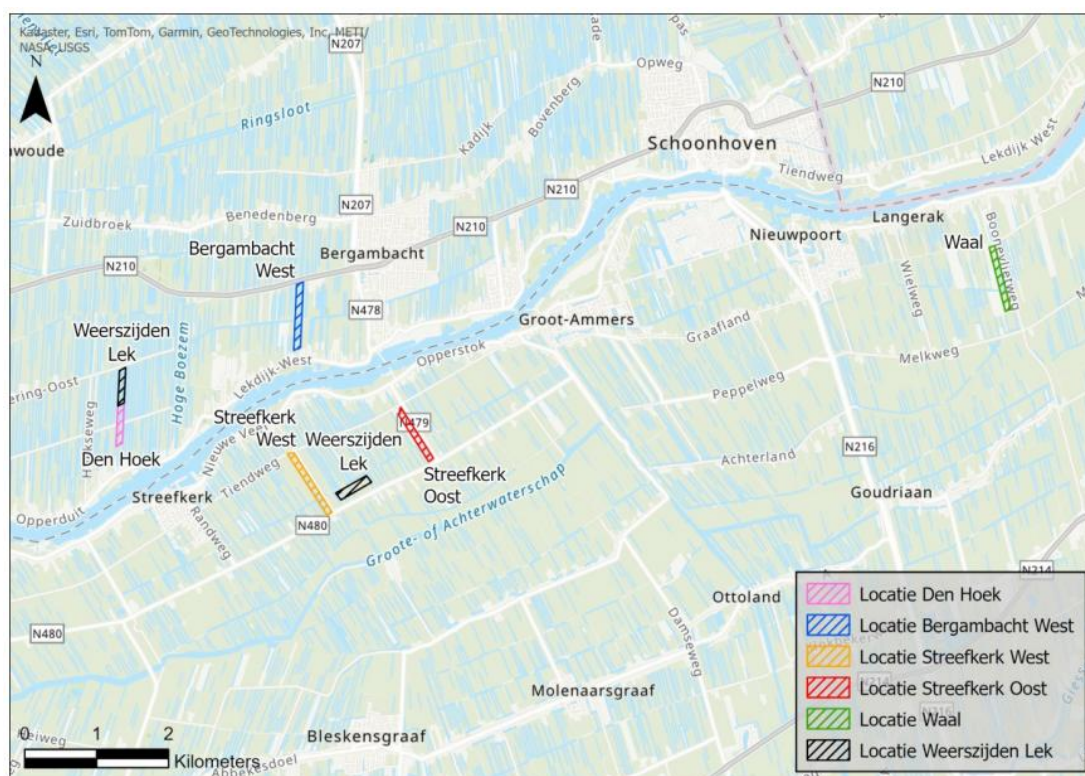
⁴ Zie het [ontwerp-wijzigingsbesluit Vogelrichtlijngebieden vanwege aanwijzing van bestaande Natura 2000-gebieden voor de grutto als broedvogel](#).

langs sloten en vaarten, en daarmee op de doelen van de Kaderrichtlijn Water, nog onvoldoende in beeld.

- **Archeologie.** De effecten op (mogelijke) archeologische waarden zijn te globaal in beeld gebracht. Daardoor en door de worst case-benadering bij bodemdaling zijn alle alternatieven op dit thema sterk negatief beoordeeld. Er is niet voldoende rekening gehouden met de invloed die bodemdaling en geohydrologische effecten op de archeologische waarden kan hebben. Beter (bureau)onderzoek zal de verschillen tussen de alternatieven meer inzichtelijk maken.
- **Optellen van de effecten op de kwaliteit van de waterwinning en economische effecten bij milieueffecten.** Voor het keuzeproces voor een VKA zijn de effecten van de alternatieven op de kwaliteit van de waterwinning en op onder andere landbouw opgeteld bij de milieueffecten. Dat geeft een vertekend beeld, omdat dit geen milieueffecten zijn.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER deel 1 op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over het VKA voor de oevergrondwaterwinning.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het MER deel 2.

Figuur 1: Mogelijke locaties voor een nieuwe winning in de Alblasserwaard en Krimpenerwaard (bron: MER).

Aanleiding MER

Oasen N.V. levert drinkwater aan circa 750.000 inwoners in het oostelijk deel van de provincie Zuid-Holland en het zuidelijk deel van de provincie Utrecht. Rond 2030 verwacht Oasen een tekort in de leveringscapaciteit van drinkwater. Om dit tekort (deels) op te kunnen vangen wil Oasen een aanvullende locatie in de Krimpenerwaard of de Alblasserwaard ontwikkelen met een wincapaciteit van 8 miljoen m³

per jaar door middel van oevergrondwaterwinning: in dit geval water dat vanuit de Lek in de bodem infiltreert.

Een mer-procedure wordt doorlopen omdat een projectbesluit voor het onttrekken van minder dan 10 miljoen m³ water per jaar mer-beoordelingsplichtig is (categorie K1 van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit). Oasen heeft ervoor gekozen om niet eerst een mer-beoordeling uit te voeren, maar om direct een project-MER op te stellen.

De besluitvorming over het projectbesluit is gefaseerd. In het MER deel 1 worden de milieueffecten van zes locatiealternatieven onderzocht en met elkaar vergeleken. Op basis daarvan kiest Oasen een VKA. Vervolgens worden de milieueffecten van het VKA meer gedetailleerd onderzocht in het MER deel 2. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland nemen op basis van het MER deel 1 én 2 een besluit over het bijbehorende projectbesluit.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland – besluit over het projectbesluit voor de oevergrondwaterwinning.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3554 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling van het MER deel 1. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de keuze van het voorkeursalternatief door Oasen.

Ook doet de Commissie een aantal aanbevelingen. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit te verbeteren van het MER deel 2. Deze aanbevelingen staan niet in een tekstkader.

2.1 Wijze van beoordeling van de milieueffecten

Een oevergrondwaterwinning heeft logischerwijs effect op het peil van het grondwater en op de manier waarop dat water zich door de bodem beweegt. Of deze effecten positief of negatief moeten worden beoordeeld, is volgens het MER afhankelijk van het gebruik van het gebied. Om die reden worden de veranderingen van het grondwater niet op zichzelf beoordeeld, maar is de beoordeling gekoppeld aan andere thema's zoals natuur, archeologie, bebouwing, infrastructuur en landbouw. Dezelfde werkwijze hanteert het MER voor de met de geohydrologische effecten samenhangende bodemdalingen, die worden veroorzaakt door de winning. De Commissie kan deze benadering goed volgen.

Bij het berekenen van de bodemdalingen is in het MER echter uitgegaan van conservatieve uitgangspunten, zodat sprake is van een worst case-scenario⁵. Dit zou een prima methode zijn, ware het niet dat door de hiervoor beschreven werkwijze deze worst case-effecten doorwerken in veel andere thema's en aspecten in de beoordeling. Daardoor bevat de beoordelingstabel (zie tabel 5.3 van het MER) veel rode (sterk negatief) en oranje (negatief) vlakjes, terwijl de effecten in werkelijkheid mogelijk minder negatief zijn.

Deze werkwijze leidt er waarschijnlijk toe dat de effecten van de alternatieven niet veel van elkaar verschillen. Alle alternatieven scoren bijvoorbeeld sterk negatief op invloed op archeologische (verwachtings-)waarden en op veenoxidatie. De Commissie verwacht dat een minder conservatieve benadering van de bodemdalingen kan leiden tot grotere verschillen in effecten tussen de alternatieven en daardoor mogelijk de keuze van een ander VKA. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat vanwege de berekende grote bodemdaling een alternatief wordt gekozen dat verder weg ligt van woningen (maar bijvoorbeeld meer negatieve effecten heeft op natuur), terwijl die woningen in werkelijkheid geen schade ondervinden van de winning. Ook het verschil tussen de alternatieven met een onttrekking van 8 miljoen m³ water per jaar (kleiner gebied met grote bodemdaling) of het combinatiealternatief Weerszijden-Lek⁶ (een in totaal groter gebied met minder grote bodemdaling) kan dan anders uitvallen.⁷

Om die reden adviseert de Commissie (in paragraaf 2.3 van dit advies) om de effecten van de alternatieven ook in beeld te brengen op basis van een minder conservatieve inschatting van de te verwachten bodemdalingen.

2.2 Geohydrologie

Zoals in paragraaf 2.1 al is aangegeven, werken de geohydrologische effecten door in veel andere milieuthema's. Daarom is een juiste modellering voor de beoordeling van die effecten van groot belang. De geohydrologische modellering is uitgevoerd met stationaire modellen.⁸ Dit is gegeven de geohydrologische situatie⁹ voldoende voor een vergelijking van de alternatieven en voor de keuze van een VKA.

Wel constateert de Commissie dat de modelberekeningen in de uiterwaarden langs de Lek een onrealistische verlaging van de freatische grondwaterstanden laten zien. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de manier waarop de uiterwaarden van de Lek zijn gemodelleerd, waarbij alleen is uitgegaan van drainage op maaiveldniveau. Infiltratie van rivierwater is in het model buiten beschouwing is gelaten. Hierdoor vindt er buitendijks minder demping van de effecten plaats dan binnendijks. Dit geeft een vertekend beeld. De uiterwaarden hebben een sterk zandige bodemsamenstelling zodat door infiltratie van rivierwater juist veel demping van de effecten zal optreden. Correctie van de modelberekening kan ertoe leiden dat de effecten op de natuur in de uiterwaarden anders zijn dan in het MER beschreven, en dat de effectscores van met name het alternatief Waal moeten worden aangepast.

⁵ In de samenvatting in het MER deel 1 staat ook dat sprake is van een worst case beoordeling.

⁶ Waar op twee locaties 4 miljoen m³ water per jaar wordt gewonnen.

⁷ Zie figuur 4.3 van het Deelrapport maaiveld daling van 4 augustus 2025, opgesteld door Witteveen+Bos.

⁸ In het MER wordt gesproken van effecten op de GLG en de GHG. Dat suggereert een niet-stationaire modellering, terwijl het gaat om berekende stationaire effecten uitgaande van een gemiddelde zomer- en wintersituatie.

⁹ Er is sprake van gespannen watervoerende pakketten met een dikke deklaag.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER deel 1, voordat een besluit over het VKA wordt genomen, de uitkomsten van de modelberekeningen van de effecten op de grondwaterstanden in de uiterwaarden aan te passen. Dat kan door nieuwe berekeningen te maken uitgaande van betere uitgangspunten, of door middel van expert judgement een beschouwing te geven van de werkelijke effecten, die zullen optreden.

2.3 Bodemdaling

De huidige bodemdaling in het gebied is groot. Dat is mede het gevolg van de 100% peilindexatie¹⁰ die tot nu toe wordt toegepast. Voor de Krimpenerwaard wordt uitgegaan van gemiddeld 4 mm per jaar en voor de Alblasserwaard van gemiddeld 2,9 mm per jaar op basis van de werkelijk gemeten bodemdalingen over de periode 2007–2020.

Door de oevergrondwaterwinning veranderen de stijghoogten, kwelintensiteit en freatische grondwaterstanden in de omgeving van de verschillende winlocaties. Dit kan door meerdere mechanismen leiden tot extra bodemdaling. In het MER ligt de focus op het in beeld brengen van deze extra bodemdaling ten opzichte van de autonome bodemdaling. Voor de autonome bodemdaling wordt ervan uitgegaan dat de huidige bodemdaling doorzet en dat 100% peilindexatie ook in de toekomst wordt toegepast. Daarbij is echter ten onrechte geen rekening gehouden met de veenweidestrategieën voor de Krimpenerwaard en de Alblasserwaard.

Voor de berekeningen van de extra bodemdalingen als gevolg van de drinkwaterwinning is uitgegaan van conservatieve uitgangspunten. Daardoor zijn de berekende effecten relatief groot, tot zelfs maximaal 0,5 meter bodemdaling in 2063¹¹. Deze berekende bodemdaling wijkt sterk af van de werkelijke bodemdalingen die worden gemeten bij de winningen bij Langerak (De Steeg) en bij Bergambacht (Rodenhuis). Als verklaring hiervoor wordt verwezen naar de (te) conservatieve uitgangspunten die zijn gekozen voor de berekening¹², de schematisatie van de bodem in de geotechnische modellen¹³ en de 100% peilindexatie bij de autonome bodemdaling.

Omdat nog veel onbekend is over de bodemopbouw zit er een grote bandbreedte in de bodemdalingen die werkelijk op kunnen treden. In het MER deel 1 is ervoor gekozen om aan de ondergrens van deze bandbreedte te gaan zitten. Zoals in paragraaf 2.1 van dit advies al is aangegeven, werkt deze worst case effectbeoordeling sterk door in de beoordeling van de effecten van veel andere thema's, wat zorgt voor (te) negatieve en weinig onderscheidende scores. Om die reden adviseert de Commissie om aanvullend op de conservatieve berekening een berekening te maken op basis van minder conservatieve uitgangspunten, om zo de bandbreedte in effecten in beeld te brengen. Doe dit op basis van de ervaringen bij de

¹⁰ Daarmee wordt bedoeld dat het waterpeil in sloten en andere watergangen periodiek wordt verlaagd om de afstand tussen het maaiveld en het waterpeil gelijk te houden, ondanks bodemdaling.

¹¹ Dit wordt vooral veroorzaakt door diepe zetting.

¹² Er is uitgegaan van conservatieve geotechnische bodemparameters, omdat er te weinig resultaten van boringen, sonderingen en geotechnische laboratoriumproeven bekend zijn.

¹³ Met name de wijze waarop de zettingsberekeningen zijn uitgevoerd, door de verlaging van de stijghoogte in het eerste watervoerende pakket lineair naar boven te laten verlopen.

winningen bij Langerak en bij Bergambacht, realistische bodemparemeters¹⁴ en een goede schematisatie van de bodem.

Beschrijf verder zo kwantitatief mogelijk de autonome ontwikkeling als wordt uitgegaan van de veenweidestrategieën. Dit houdt in dat niet wordt uitgegaan van 100% peilindexatie, maar van de situatie waarin de peilen de optredende bodemdaling maar gedeeltelijk volgen.¹⁵ Geef ook een preciezer beeld van de manier waarop de veenweidestrategie uitwerkt in het betreffende gebied en hoe dat doorwerkt op de bodemdaling. Geef daarbij aan welke maatregelen nodig zijn om de doelen uit de veenweidestrategieën te halen. Denk bijvoorbeeld bij natuur aan extra watervoerende greppels of bij landbouw aan hogere winterpeilen of onderwaterdrainage.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER deel 1, voordat een besluit over het VKA wordt genomen, een berekening te maken op basis van minder conservatieve uitgangspunten van de bodemdalingen die worden veroorzaakt door de alternatieven op basis van minder conservatieve uitgangspunten. Geef daarnaast een kwantitatieve beschrijving van de autonome bodemdalingen waarbij wordt uitgegaan van de veenweidestrategieën. Beoordeel op basis van deze minder grote bodemdalingen en de autonome ontwikkeling de alternatieven opnieuw op de effecten voor de thema's die met de bodemdalingen samenhangen.

Verder doet de Commissie voor het MER deel 2 en het vervolg de volgende aanbevelingen over bodemdaling:

- Voer bij de gekozen alternatieven veldwerk uit, bestaande uit het plaatsen van sonderingen en boringen, en verricht samendrukkingsproeven in het laboratorium op ongeroerde bodemmonsters van de samendrukbare lagen. Dat is nodig om een realistischer beeld te krijgen van de te verwachten bodemdaling (parameters en bodemopbouw).
- Stel een monitoringsplan op om de bodemdaling te kunnen volgen (bijvoorbeeld met extensometers en zakbakens) en waarin de nulsituatie van panden met een ondiepe, zakkingsgevoelige fundering wordt vastgelegd door middel van foto-vooropnames en het plaatsen en inmeten van hoogtebouten.

2.4 Natuur

Het Deelrapport natuur¹⁶ is systematisch opgezet en bevat veel informatie over de verschillende beschermde gebieden en de lokale situatie in de natuur. Sommige bronnen lijken echter met elkaar in tegenspraak. Een voorbeeld hiervan zijn de 'hotspotkaarten weidevogels' in het Deelrapport Natuur zelf en het verspreidingspatroon van de grutto in de bijlage van het deelrapport. Ook op een aantal andere punten ontbreekt informatie die van invloed kan zijn op de beoordeling.

¹⁴ Op basis van een gevoeligheidsanalyse van de geotechnische modellering.

¹⁵ Daarbij zou kunnen worden uitgegaan van het uitgangspunt in de ontwerp Nota Ruimte van een waterpeil van 20 tot 40 centimeter onder het maaiveld.

¹⁶ *Oevergrondwaterwinning Alblasserwaard en Krimpenerwaard, Milieueffectrapportage – Deelrapport natuur*, 10 september 2025, opgesteld door Witteveen+Bos.

Nieuwe weidevogelbeschermingsgebieden

In het studiegebied liggen veel weidevogelgebieden met soorten die gevoelig zijn voor droogte. Het Deelrapport natuur gaat niet in op de (inbreuk)procedure die de Europese Commissie tegen Nederland heeft ingesteld omdat Nederland te weinig doet om weidevogels te beschermen. De minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft een ontwerpbesluit ter inzage gelegd om het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Donkse Laagten te wijzigen.¹⁷ Dit betekent dat het gebied als beschermingszone voor aanvullende vogelsoorten wordt aangewezen. Specifiek gaat het om de grutto als broedvogel. In de volgende fase van dit project zal deze beschermingszone waarschijnlijk van kracht zijn, mede gelet op het feit dat de Europese Commissie deze zomer een tweede brief heeft gestuurd, die Nederland maant tot maatregelen.¹⁸

De Commissie adviseert om het MER deel 1, voorafgaand aan de keuze van een VKA, aan te vullen met de reikwijdte en impact van het nieuwe Europese natuurdoel voor de grutto als broedvogel. Beschrijf de bijbehorende beschermingsregels én de effecten van de alternatieven daarop. Betrek daarbij de verschillen tussen de hotspotkaarten weidevogels en de grutto verspreidingskaarten in het Deelrapport natuur.

Nadere beschouwing van de effecten van verdroging op natuur

De effecten van verdroging op aanwezige natuur zijn kwantitatief uitgedrukt op basis van het modelinstrument Waternood (Waterwijzer Natuur). Dat is op zich waardevol, maar door het verdrogingseffect alleen uit te drukken in een getal zonder een relatie te leggen met de feitelijk aanwezige natuur, ontbreekt inzicht in de werkelijke effecten ter plaatse.¹⁹ Dat getal is bovendien afgezet tegen het beleidsdoel voor een bepaald natuurbeheertype, waarvan de realisatie op veel plekken nog volop in ontwikkeling is. In dat kader zijn de volgende vragen belangrijk:

- Bij welk type waterafhankelijke natuur treden effecten op?
- Is deze natuur al goed ontwikkeld of is het een ambitie?
- Welk hydrologisch effect dient zich aan?
- Hoe kan dat effect uitpakken tegen de achtergrond van klimaatverandering en de veenweidestrategie?

Omdat de antwoorden op deze vragen kunnen leiden tot een andere effectscore van de alternatieven, adviseert de Commissie deze te beantwoorden voordat een VKA wordt gekozen. Zo verwacht de Commissie dat het alternatief Streefkerk Oost na beantwoording van de vragen geen neutrale score zal krijgen voor het aspect NNN en wellicht ook niet als 'minst slechte' alternatief uit de bus zal komen. En mogelijk leidt dit ook tot het aanpassen van de negatieve score van alternatief Waal voor het aspect Natura 2000 naar een neutrale score. Volgens het MER deel 1 zal dit alternatief namelijk negatieve effecten hebben op het Natura 2000 gebied Uiterwaarden Lek, terwijl de hydrologie in de uiterwaarden vermoedelijk vooral door het riviersysteem wordt bepaald (zie ook paragraaf 2.2 van dit advies).

De Commissie adviseert de betreffende vragen te beantwoorden aan de hand van een landschapsecologische vertaling van de uitkomsten van het modelinstrument Waternood, gebaseerd op een synthese van de natuurinformatie die van de gevoelige standplaatsen

¹⁷ Het [ontwerp-wijzigingsbesluit](#) is op 18 juni 2025 ter inzage gelegd.

¹⁸ Dat blijkt uit [het overzicht van 17 juli 2025](#) op de website van de Europese Commissie.

¹⁹ Het MER geeft alleen een aanvullende beschouwing over de effecten als de uitkomsten uit de modelberekening anders zijn dan verwacht. Bijvoorbeeld als de uitkomst is dat een alternatief juist positieve effecten heeft op de doelrealisatie voor weidevogels of voor de natuurbeheertypen van het NNN (bij alternatief Weerszijden Lek).

bekend is. Betrek daarbij de waardevolle informatie over soortenverspreiding uit de bijlage bij het Deelrapport natuur. Op die manier kan bijvoorbeeld meer inzicht worden geboden in deelgebieden met nog aanwezige soortenrijke habitats, zoals blauwgrasland of kleine zeggenvegetaties, die belangrijk zijn als brongebied voor deelgebieden waar deze natuur nog moet worden opgebouwd. In het Deelrapport natuur worden deze deelgebieden nu samengenomen omdat het beleidsdoel (ambitietype) hetzelfde is. Daarnaast ontbreekt een aantal brongebieden in het MER. Zo worden de schraallanden in boezem- of uitstekgebieden²⁰ (bijvoorbeeld bij Goudriaan, maar wellicht ook in de Krimpenerwaard) niet genoemd, terwijl deze mogelijk wel worden beïnvloed door sommige alternatieven.²¹

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER deel 1, voorafgaand aan de keuze van een VKA, aan de hand van een landschapsecologische vertaling van de uitkomsten van het modelinstrument Waternood een relatie te leggen met de werkelijke effecten die naar verwachting zullen optreden op de ter plaatse aanwezige natuur.

Effecten op waternatuur in sloten en vaarten

In het studiegebied zijn de sloten en vaarten relatief breed. Hun waterkolom en oevers leveren een belangrijke bijdrage aan biodiversiteit. De effecten op de waternatuur zijn in het MER beschreven bij het aspect Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook hier is meer onderscheid en scherpere nodig in de effectbeschrijving.

Ten eerste worden weliswaar verschillende effectmechanismen voor de waternatuur genoemd in het MER deel 1, maar wordt de effectbepaling uiteindelijk alleen bepaald door de omslag van kwel naar infiltratie. Vul het MER deel 1 in ieder geval aan met de effecten van veenbodemaafbraak²² en van de toename van de waterinlaatbehoefte²³.

Ten tweede wordt bij het aspect KRW slechts naar een beperkt aantal wateren (KRW-waterlichamen) gekeken. Aangezien alle aanzienlijke milieueffecten in een MER in beeld worden gebracht, moeten ook de effecten op water en natuur in sloten en vaarten in beeld worden gebracht. Door alleen naar KRW-waterlichamen te kijken, komen niet alle effecten in beeld.²⁴ Uit de effectbeschrijving blijkt dat bijvoorbeeld in de Alblasserwaard alleen de effecten op het afwateringskanaal Achterwaterschap worden beschouwd. Dit is een infiltrerend boezemwater, waardoor er geen omslag optreedt van kwel naar infiltratie en dus ook geen effect wordt geconstateerd. Maar de natuurwaarden zitten juist in de sloten in de polders rondom het Achterwaterschap.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER deel 1, voorafgaand aan de keuze van een VKA, de ecologische gevolgen voor de natuur in de brede sloten en op de oevers apart in beeld te brengen en daarin de effecten van veenbodemaafbraak en de toename van de waterinlaatbehoefte op de natuur in beeld te brengen.

²⁰ Uitstekgebieden, zijn gebieden die in het verleden oppervlakkig zijn afgegraven ('uitgestoken') om de naastliggende kade te versterken. Daardoor zijn deze gebieden nat en schraal.

²¹ Deze gebieden bevatten habitats die soortenrijk zijn en mogelijk zelfs voldoen aan Natura 2000-criteria. Ze kunnen daarom ook van belang zijn voor de implementatie van de Natuurherstelverordening.

²² Deze informatie is al voorhanden, omdat de veenbodemaafbraak elders in het MER wordt uitgediept.

²³ Een kwalitatieve effectbeschrijving is hier voldoende.

²⁴ Daarnaast staan vrijwel alle wateren in verbinding met de KRW-waterlichamen en zijn ze daardoor ook relevant voor de KRW.

Tenslotte kent de KRW ook een formeel aandachtspunt. In het Deelrapport natuur staat dat bij de alternatieven Den Hoek, Bergambacht West en Weerszijden Lek een verhoogd risico is op verslechtering van de KRW-doelen. De Commissie wijst erop dat de alternatieven op dit punt nu negatief worden beoordeeld, waardoor er mogelijk risico's ontstaan wat betreft de vergunbaarheid en de uitvoerbaarheid.

2.5 Archeologie

In het Deelrapport landschap en cultuurhistorie²⁵ worden de mogelijke effecten op archeologische waarden zeer globaal in beeld gebracht. Voor het beschrijven van de effecten van de alternatieven zijn bronnen gebruikt die verschillen qua detailniveau. Het gaat om de provinciale kaart, een beleidskaart²⁶ en een verwachtingskaart. Uit het deelrapport blijkt dat een belangrijke bron ontbreekt, namelijk de bodemkaart van de Krimpenerwaard met woonheuvels/donken. Deze laat zien dat de kans op archeologische vindplaatsen op donken groot is. Deze informatie mist nu in het MER.

Daarnaast is er geen link gelegd tussen enerzijds de verwachte bodemdaling, waterstandsdaling en de gevolgen daarvan (zoals klink, zetting en oxidatie), en anderzijds de verwachte diepteligging en aard van archeologische resten. Door deze verbinding wel te leggen, zijn de effecten op archeologische resten beter in te schatten. Belangrijk daarbij is dat deze effecten ook buiten de grenzen van de plangebieden van de alternatieven kunnen optreden.

De in het MER deel 1 voorgestelde mitigerende maatregelen kunnen bij een reguliere verstoring effectief zijn. In dit project gaat het echter mogelijk om veel grootschaliger effecten. Voor effectief behoud in situ zijn inzicht in de veranderende bodemomstandigheden nodig én een monitoringsplan en handelingskader. Voor behoud ex situ gaat het potentieel om grote oppervlakten.

De Commissie acht het waarschijnlijk dat er in de praktijk sprake kan zijn van (grote) verschillen tussen de alternatieven wat betreft effecten op archeologie, wat gevolgen kan hebben voor de keuze van het VKA. Een nader bureauonderzoek kan het risico beperken dat een VKA wordt gekozen dat door archeologische vondsten ernstig wordt vertraagd of in het ergste geval niet uitvoerbaar blijkt.

De Commissie adviseert om het MER deel 1, voorafgaand aan de keuze van een VKA, aan te vullen met nieuw bureauonderzoek naar de specifieke archeologische (verwachtings)waarden. Gebruik daarbij de meest gedetailleerde inhoudelijke bronnen en geef een overzicht van deze gebruikte bronnen. Beschrijf wat de effecten van bodemdaling en waterstandverlaging zijn op de specifieke archeologische (verwachtings)waarden per alternatief. Beschrijf daarnaast mitigerende maatregelen, die passen bij de uitkomsten van het bureauonderzoek.

²⁵ *Oevergrondwaterwinning Alblasserwaard en Krimpenerwaard, Milieueffectrapportage – Deelrapport landschap en cultuurhistorie*, 4 augustus 2025, opgesteld door Witteveen+Bos.

²⁶ Deze beleidskaart bevat geen inhoudelijke informatie, maar een beleidsmatige interpretatie.

De Commissie heeft voor archeologie de volgende aanbevelingen voor het MER deel 2 en het vervolg:

- Voer voor het VKA veldwerk uit in de vorm van karterende boringen om eventuele vindplaatsen in beeld te brengen binnen het gebied dat als gevolg van bodemdaling en geohydrologische effecten aangetast kan worden.
- Indien deze vindplaatsen in situ behouden kunnen blijven: stel een monitoringsplan en bijbehorend handelingskader op met maatregelen achter de hand voor het geval uit de monitoring blijkt dat vindplaatsen verdwijnen.

2.6 Vergelijking locatiealternatieven

In paragraaf 5.6 van het MER worden ter ondersteuning van het keuzeproces voor een VKA de milieueffecten van de locatiealternatieven op gelijkwaardige wijze (zonder weging) in zijn totaliteit gescoord en opgeteld met behulp van een Trade-Off Matrix (TOM). De Commissie merkt op dat bijvoorbeeld de effecten op landbouw, bebouwing en infrastructuur en de kwaliteit van de waterwinning hierbij ook worden opgeteld, terwijl het strikt genomen geen milieueffecten zijn. Bij de kwaliteit van de waterwinning is eerder sprake van het beoordelen van het doelbereik van het project. Bij landbouw is vooral sprake van economische effecten²⁷ en dat geldt strikt genomen ook voor bebouwing en infrastructuur. Door al deze effecten te presenteren als optelsom, vallen de milieueffecten enigszins weg, terwijl het MER juist bedoeld is om de milieueffecten van een project in beeld te brengen. Dat het MER de milieueffecten afzonderlijk duidelijk moet presenteren, neemt natuurlijk niet weg dat alle belangen en het doelbereik moeten meewegen bij het besluit over het VKA.

De Commissie adviseert om het MER deel 1, voorafgaand aan de keuze van een VKA, de effecten van de alternatieven op de kwaliteit van de waterwinning en de landbouw los van de milieueffecten in beeld te brengen, en niet bij de scores voor de milieuthema's op te tellen.

2.7 Klimaatverandering

In het MER deel 1 is het Stoom-scenario uit het Nationaal Deltaprogramma 2024 betrokken bij de prognose van de drinkwaterbehoefte in het voorzieningsgebied van Oasen. Ook in de geohydrologische modellering is rekening gehouden met klimaatverandering (tot 2050). Beschrijf daarnaast in het MER deel 2 welke impact klimaatverandering heeft op de te realiseren oevergrondwaterwinning en de effecten daarvan én welke mitigerende en adaptieve maatregelen er mogelijk zijn. Op deze manier ontstaat inzicht in de kwetsbaarheid en klimaatrobustheid van de winning op de middellange en lange termijn.

Maak bij de beschrijving van de gevolgen van klimaatverandering in ieder geval gebruik van de nieuwste KNMI klimaatscenario's (2050 en 2100), waaronder het meest extreme. Geef aan hoe gevoelig de voorspelde effecten op met name natuur zijn voor extreme klimaatsituaties, vooral in periodes van langdurige droogte respectievelijk periodes met veel neerslag. Dit kan bijvoorbeeld door per stroomgebied de kansen en knelpunten in beeld te brengen. Geef ook globaal aan met welk type adaptatiemaatregelen deze effecten beheersbaar of mitigeerbaar

²⁷ Dit zijn bovendien effecten die financieel kunnen worden gecompenseerd.

zijn. Verken in hoeverre de oevergrondwaterwinning andere adaptatiemaatregelen, zoals waterberging, en winning van bodemenergie kunnen verhinderen of bemoeilijken.

2.8 Koppelkansen

Breng in het MER deel 2 niet alleen de risico's maar ook de (economische, ecologische en maatschappelijke) koppelkansen in beeld, als onderdeel van de beoordeling van het VKA. Denk daarbij aan mogelijkheden voor synergie tussen drinkwaterwinning en natuur, landbouw, klimaatadaptatie en ruimtelijke ontwikkelingen (dijkversterking, woningbouw).

Verken zowel een technisch spoor als een natuurlijk spoor:

- het technisch spoor, bijvoorbeeld door het infiltreren van voorgezuiverd oppervlaktewater, kan bijdragen aan verbetering van de werking van het grondwatersysteem en extra onttrekkingsruimte creëren;
- het natuurlijk spoor, gericht op herstel van de sponswerking van het landschap door een meer geleidelijke ontwatering en beperking van waterafvoer (in lijn met de ambities van de Aanpak Ruimte voor de Landbouw en de Natuurlijke Leefomgeving (voorheen het NPLG), kan win-win situaties opleveren voor natuurontwikkeling, KRW-doelen, landbouw, funderingsproblematiek en klimaatbestendigheid.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Lidwien Besselink
mr. Lotte Geense (secretaris)
drs. Han Grobbe
drs. Allard van Leerdam
dr. Sigrid van Roode
ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Het milieueffectrapport wordt opgesteld voor een projectbesluit. Op basis van deel 1 van het rapport wordt een voorkeursalternatief gekozen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project K1 'het onttrekken van grondwater'.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Initiatiefnemer besluit

Oasen N.V.

Bevoegd gezag mer-procedure

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie in deze fase niet gevraagd om zienswijzen en/of adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3554](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

